

En institusjon i langvarig kamp for den historiske sannhet avslutter sin virksomhet

Av Helge Sæther, formann i INO

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) har med sine forgjengere, Forbundet for Sosial Oppreisning (FSO) og Institutt for Samtidshistorie (IFS) bestått i over 50 år.

Instituttet avslutter snart sitt arbeide som har vært en kamp for sann opplysning om okkupasjonstiden, og tiden umiddelbart før og etter denne. Det har også vært en kamp for rettferdig behandling av en stor gruppe nordmenn som rettsstridig ble dømt for landssvik (Nasjonal Samlings medlemmer). Dette har i høyeste grad vært sabotert/sensurert i norske media.

For å kunne forstå INOs arbeide er det nødvendig å gå noe tilbake i historien og særlig vise hva Nasjonal Samling sto for under okkupasjonen av Norge 1940-45.

1. Før 2. verdenskrig
I den vestlige verden, og i høy grad også i Norge, var det i 1930-årene en meget ubredt frykt for at bolsjevikene/kommunistene i Sovjet-Samveldet ville overta makten i de europeiske land, ved hjelp av kupp, borgerkrig eller lignende (revolusjon). Det nasjonalsosialistiske Tyskland var sterkt imot den bolsjevikiske aggressivitet.

I Norge var det spesielt Nasjonal Samling som søkte å vekke folket for faren fra øst. NS var et parti

med et kristent grunnsyn og med en sterk norsk, nasjonal forankring. Lederen i NS var Vidkun Quisling, som kjente bolsjevismen fra innsiden, etter mange års hjelpearbeidet i Russland, sammen med Fritjof Nansen.

Tyskland bad Polen om å få en korridor/passasje fra Tyskland til Øst-Tyskland. Polakkene avviste dette, tross kraftig press fra Storbritannia og Frankrike.

Den 1. september 1939 gikk derfor tyskerne inn i Polen. Den 3. september 1939 erklærte England og

Frankrike krig mot Tyskland, og den 2. verdenskrig var i gang. Den 30. november 1939 gikk Sovjet – uten krigserklæring – inn i Finland og senere inn i de baltiske stater.

Etter disse alvorlige hendelser og dermed faren for at Norge kunne bli dratt inn i krigen, kom det stadig sterke anmodninger fra NS om å styrke den norske forsvarsmakt. Dette hadde NS krevet alt siden midten av nitrentredve-årene i tillegg til sterke advarsler fra Vidkun Quisling om konflikten han

så måtte komme. Det hjalp ikke. Vårt forsvar var i en elendig forfatning. En stortingsrepresentant fra Høyre karakteriserte det som "mord" å sende norske soldater i kamp med de våpen og det utstyr de hadde, og med bare 48-72 dagers rekrutt-tjeneste bak seg.

2. Våren 1940

Situasjonen mellom Tyskland og de allierte ble stadig mer tilspisset, med "Altmark-affæren" som klimaks. Engelske marineenheter gikk ut fra engelske

havner for å besette strategiske punkter i Norge, og minela havstrekninger på Vestlandet. Tyske marinestyrker gikk ut i samme tidsrom. Styrkene fikk føling med hverandre i rom sjø, og den engelske eskadren trakk seg tilbake. Dermed ble Norge okkupert av Tyskland, uten at det var et brudd på Folkeretten, på grunn av de mange krenkelser av Norges nøytralitet som England hadde begått.

Verdensutviklingen tydet på at Norge kunne bli utsatt

Forts. side 8 ➡

Alle ventet på engelskmennene ... men det var tyskerne som kom

En av offiserene på panserskipet "Norge" het Thuestad.

Han ble reddet da skipet ble senket på Narvik havn den 9. april 1940. Etter okkupasjonen ble han havnefogd i Haugesund og i lokalpressen kunne han fortelle mange glimt fra apriildagene i Narvik.

Bl.a. kunne han berette at han 6. april 1940 traff en gruppe utenlandske journalister på kaien i Narvik. De var nettopp kommet fra skueplassen for Finnlands-krigen og da Thuestad spurte hva de gjorde i Narvik

fikk han til svar: "Jo, nå er det her det kommer til å skje".

Og de fikk rett. Svaret virket den gang underlig, men etter at Thuestad senere fikk vite at en i gruppen var Churchills svigersønn gikk det "et lys" opp for ham. Journalistens svigerfar hadde jo i måneder arbeidet med aggresjonen mot Norge, hvor en okkupasjon av landet i detalj var planlagt. (se annet sted i dette nummer)

I 1950-årene utkom på Verlag Dr.Franz Hain, en

Forts. side 4 ➡

Livserfaring og minner

Av E. L., Oslo

Det er min livserfaring at religiøse, nasjonale og sosiale motsetninger kommer av at man glemmer livets store lov om alle menneskers solidaritet.

Holdninger, livsstil og livskvalitet var kjernepunktene som den samfunnsinteresserte ungdom i Nasjonal Samling beskjeftiget seg med. Her kan også nevnes at en rekke av landets prester var med i NS, og garnisonsprest Kjell Stubb satt i 1930-årene i ledelsen for denne bevegelsen.

Man kan kort belyse de politiske og sosiale forhold i

mellomkrigstiden sett under et helhetlig perspektiv. Dette kan trolig forklare en del av det som senere hendte før og under den tyske okkupasjon av Norge.

1920-1930 årene var preget av kriser, arbeidsløshet og sosial uro. Den sosiale og velferdspolitiske utvikling var i sin vorden. Klassekamp og partistrid dominerte samfunnsbildet. Arbeiderbevegelsen hadde her sin store berettigelse. Fra den annen side hadde borgerskapet maktinteresser.

Av historien fremgår at sterke venstreradikale partier i Norge i mellomkrigsårene sto Sovjetsamveldet nær. Disse så frem til et Sovjet-Norge, som skulle nås med udemokratiske midler.

Norges forsvar i 1930-årene ble sterkt svekket. På Arbeiderpartiets landsmøte så sent som i september 1939 tok for eksempel flere representanter til orde for å avskaffe offiserkorpset.

Håndteringen av landets nøytralitet var faktisk en avgjørende faktor når det

Forts. side 5 ➡

Vi lever i en tid hvor brutalitet og hjerteråskap dominerer i en skremmende grad. Politisk taskenspilleri og prestisjefølelse går foran alle hensyn til det enkelte menneske. Det snakkes fra ledende hold ustanselig om hvor glade vi kan være for å leve i et fritt demokratisk land i motsetning til i diktaturstatene. Vi skulle tro at gradforskjellen i etterkrigsårene ikke har vært særlig stor, og vi har rike personlige erfaringer. Rettssikkerheten skal vi tale lavt om. Den fikk vi føle til gagns under det s.k. "rettsoppgjør" der alle fundamentale rettsprinsipper ble trampet i støvet. Alt vi i generasjoner har sett opp til og satt pris på blir nå systematisk tilsvinet og latterliggjort.

I et lite selskap forleden kom samtalen inn på de siste redsler og særlig var et spesielt kunstnerisk mareritt gjenstand for kommentarer. Var dette "bånn" eller skulle vi enda dypere ned?

Da var det en som sa: "Hva ville mon tro Rulle ha sagt til dette?"

Ja, han kunne spørre, Rudolf Rasmussen, hele byens Rulle, var i over et halvt århundrede en av hjørnesteinene i vårt kulturliv. Hans sikre smak og fine artistiske sans var kjent og respektert av alle.

Å gi en noenlunde inngående beskrivelse av Rulles umåtelig aktive liv ville kreve flere numre av bladet så vi får nøye oss med et ganske kort riss av hans betydningsfulle innsats innen teater- og musikklivet.

Allerede som ung trådte han frem som teaterdirektør idet han i noen hektiske sesonger ledet den scene som senere skulle bli Centralteatret. Med maleren Otto Sinding som sin nærmeste medarbeider – han var sceneinstruktør, forfatter og selvsagt dekorasjonsmaler – skapte han forestillinger som vakte berettiget oppsikt.

Men det var som impresario man først og fremst vil huske ham. Han brakte hit til landet kunstnere av verdensformat, sangere og

Hva ville Rulle ha sagt til dette?

Rulle – som var en av hjørnesteinene i vårt kulturliv

sangerinner, dansere og danserinner, klaver- og fiolin-virtuoser. Og nasjonale krefter tok han også med. Å opptre under merket "Direksjon: Rudolf Rasmussen" var straks noe av et kvalitetsstempel.

Men han glemte aldri sin første kjærlighet; teatret, og han ble da også en av de drivende krefter bak starten av Nobel Rodes Mayolteatret. Da teatret var en kjensgjerning sto Rulle som dets sjef.

Han begynte med ballettpantomimen "Prima ballerina". Lillebil Ibsen, som på det tidspunkt hadde nådd zenith i sin danserkarriere, innehadde hovedpartiet.

Johan Fahlstrøm var i en rekke år et av norsk scene-kunsts ledende navn, og ikke minst ble han populær og avholdt ved opptredener på sitt eget teater, Fahlstrøms Teater i Torvgaten. Etter å ha solgt teatret, som ble til kinoen Verdensspeilet, trakk han seg tilbake og levde i ro på sin eiendom ved Slemdal hvor han syslet med skulpturarbeide. Med usvikelig sikker sans dro Rulle ham frem fra privatlivet og lanserte ham i enakteren "Tabarins kone". Det ble en formidabel suksess.

Men Rulle hadde ikke vært Rulle hvis han ikke også hadde sett seg om etter krefter med verdensnavn. Det ble ingen ringere enn Alexander Moissi som gjestet i Tolstoys. "Er ist an allen Schuld", også det en kjempesuksess.

Moissi var den typiske virtuos som iskaldt beregnet sine virkemidler. En av skuespillerne fortalte engang signaturen at han nesten fikk sjokk da Moissi like etter et av sine store utbrudd, et utbrudd som fikk publikum til å sitte som fjettet, midt på scenen spurte ham med lav stemme: "Du, wir trinken ein Glas Bier nachher, nicht wahr? Culmbacher Hof, vielleicht."

Mayolteatrets første sesong ble litt av en triumf for Rulle. Aften etter aften fulle hus.

Og teatersjef Rasmussen var ikke knepen på gasjene. Aldri inntil da var norske skuespillere blitt bedre påskjønnnet. Selv en skuespiller med en enslig replikk kunne hver måned heve en gasje som var klekkelig selv etter at impresarioavgiften på 10 prosent – til impresario Rasmussen – var fratrukket.

Teatrets eier, Nobel Rode, klaget stadig over at endog med fulle hus så ble det underskudd.

Rulles neste entrepris var kabareten "Den røde lykte" i Chat Noirs gamle lokale, også den med Nobel Rode som den økonomiske rygg-rad.

Men her ble publikumstilslutningen langt fra den man hadde regnet med. Tross et lødig og avvekslende program og tross etablerings-tets optimistiske navn ble det langt mellom de fulle hus. 20-årenes knugende depresjon, som holdt på å ta knekken på så mange av oss, la sin døde hånd over de aller fleste foretagender. "Den røde lykte" ble aldri rød.

Også nå betenkte direktør Rasmussen sine kunstnere og artister med rundelige gasjer. Skuespiller Ragnvald Wingar skulle hver aften ved forestillingens begynnelse tre frem foran teppet og ønske publikum velkommen. For denne velkomsthilsen, som ikke oversteg et dusin ord, oppebar han en gasje som – naturligvis fratrukket 10 prosent impresariogebyr til impresario Rasmussen – etter hans eget sigende satte ham i stand til å leve sorgløst et helt år etter engasjementets avslutning.

Som man forstår var imidlertid grunnlaget for denne grand seigneur-innstilling meget sviktende, og det var te da ikke lenge før alvorlige

vanskeligheter meldte seg.

Rodes kasse var ikke uutømmelig.

Rulle var det elskverdige menneske under solen, men nå var han til en avveksling ofte morsk og irritabel.

På den tid opptrådte det en prinsesse Maria Christina i byen. Hun ga under utfoldelse av meget reklame danseforestillinger på Casino Teater. Man skulle ikke være meget av en Sherlock Holmes for å oppdage at her var det ikke nødvendig å kikke etter i Gothakalenderen – prinsesetittelen var et uhyre dumt impresariotrick, og Rulle var ikke nådig i sin kritikk av den slags metoder. Det var synd på den arme prinsesse, som viste seg å være datter av en beskjedne vertshuseier i Hamburg, for hun var slett ikke uten talent. Flere av hennes "dansebilder" hadde en egen sprø og inntagende ynde.

Da publikum uteble til hennes forestillinger, kom hun i en alvorlig knipe, og i sin nød henvendte hun seg til sjefen for "Den røde lykte" i håp om et engasjement der. Rulle opptok dette meget unådig. "Vi skal ikke ha noen prinsesser her", ropte han sint. Hvorpå den arme supplikant rett og slett ble kastet ut.

Men Nemesis er alltid på vakt. Kort etter kom turen til Rulle selv.

For kunstlivet i hovedstaden var denne siste utkastelse ikke noe særlig tap, tvert imot vil vi betegne den som en vinning, for nå ofret han seg helt for sitt egentlige fag, impresarioarbeidet, og utfoldet her all sin eminente dyktighet. De følgende år betegnet utvilsomt toppen på hans virksomhet. Den ene internasjonale stjernen etter den annen hentet han hit opp til ravnekroken. Aldri har det stått slik blest om Rulles navn. Pavlova, Gigli og hele rekken av store navn opptrådte under eti-

kellen "Direksjon: Rudolf Rasmussen".

Rulle har alltid vært hva man kaller "en herre på byen". Når han spaserte på Karl Johan kappedes våre honoratiores om å hilse på ham. Han kjente alle av betydning, ikke alene innen kunsten og pressen, men også spissene innen politikk, vitenskap og næringslivet. Og hvis en, som ikke tellet særlig innen sitt respektive fag, fikk et nådig nikk og smil av Rulle følte han seg tydelig beæret.

Han var den fullendte selskapsmann med en vittig og åndfull konversasjon, og han hadde et utrolig forråd av anekdoter og historier.

Men selv om Rulle var aldri så søkt og fetert så forhindret dette ikke at han og hans nærmeste venner var gjenstand for atskillig sladder i det småborgerlige Christiania. Selv la han ikke synderlig skjul på sitt "manly attachement" som den amerikanske dikter Walt Whitman kalte denne sin egenart.

Da Rulle høsten 1940 meldte seg inn i NS, truet hans omgangskrets ham med fullkommen ostrachisme hvis han ikke øyeblikkelig meldte seg ut igjen. Han nektet. Vant som han var til liv og røreelse omkring seg fulgte nå lange og tunge år. Ofte var det som ensomheten knuget ham ned. Hans trang til selskap kunne bli overveldende.

En aften vi skulle til en tilstelning nede i Presseklubben traff vi Rulle utenfor.

- Bli med opp, foreslo vi.
- Nei, det kan jeg ikke, svarte han, jeg får ikke lov.
- Hva skal det bety?
- Jeg er nektet adgang.

Temmelig ergerlig tok vi et øyeblikk etter fatt i Presseklubbens leder.

- Hvorfor får ikke Rulle være med?
- Vi vil ikke ha seksuelle avvikere her.

Han brukte forresten et annet ord.

- Sludder og vrøvl, sa vi. Rulle er 80 år. Han er en kulturpersonlighet som det

Forts. side 6 ➡

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
KJELL BLICH SCHREINER
Tlf.: 32 12 60 08

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Redaktøren treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).
Giro: 7877.08.52594

Abonnement (6 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.
Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- pr. spalte mm. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE

"Folk og Land" og INO

Som kjent er det Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) som i flere år har vært "Folk og Land"s utgiver.

I forbindelse med avviklingen av instituttet arbeides det nå med en ny ordning for den fremtidige drift, hvor bl.a. utgiveransvaret vil bli ivare tatt av nære medarbeidere. I redaksjon og ekspedisjon blir det heller ingen endringer i staben, men avviklingen medfører at dette blir det siste nummer av F.&L. i INO's regi.

Vi kommer tilbake til saken i neste nummer.

Vi er ikke nazister

"Gammelnazister" kalles vi i massemedia. Et skjellsord hvor i er samlet all verdenskrigens elendighet og brutalitet for så vidt den tapende part angår.

Advokat Erling Ueland hadde i sin tid en artikkel i "Samfunnsliv", gjengitt i *Folk og Land*, (mars 1967) som drøftet spørsmålet om hvorvidt det er straffbart å betegne et tidligere medlem av Nasjonal Samling som "nazist".

Han kommer til at dette utvilsomt er tilfellet.

I artikkelen skriver han bl.a.:

- Det å være "nazist" slik ordet oppfattes er noe verre. Det er betegnelsen på en mann (kvinne) som går inn for det vonde, terror, rasehat og konsentrasjonsleirer, ja, også drap. Nazist er derfor et skjellsord. Å kalle en mann (kvinne) nazist er en fornærmelse.

Norsk rett, strl. § 246 og 247 setter straff for fornærmende tiltale og omtale. Den som kaller en NS-mann (kvinne) "nazist" er derfor skyldig til straff etter loven. (Citat slutt)

I dag er det grunn til igjen å understreke dette, da betegnelsen "nazist" nå også står for medlemskap i ekstremistiske grupper og organisasjoner, som best kan karakteriseres som kriminelle. Grupper uten ideologi, uten begreper om *orden, rettferd – fred*, men som tvert imot søker å framelske *terror, vold – ufred*.

Informasjon om Per Imerlund

Forfattere av biografi på Aschehoug forlag om frontkjemperen, forfatteren og eventyreren Per Imerlund, søker kontakt med personer med alle former for opplysninger om Per Imerlund.

Telefon 911 78 934 eller e-post: temberla@online.no

TV-programmet om Vidkun Quisling

Av Finn Thrana

Som en av deltakerne som intervjuobjekt i nevnte program, finner jeg det etter to innlegg i Folk og Land nr. 1 for i år på sin plass å redegjøre for følgende: Vi, intervjuobjektene, fikk ved henvendelsen fra programmets regissør, forsikring om at det skulle tilstrebes et objektivt program. Videre at vi når som helst kunne trekke oss, og at vi kunne kreve å få fjernet våre bidrag i programmet. Disse betingelser ble skriftlig bekreftet, og løftene ble holdt. Regissøren skrev i sin informasjon til deltakerne at som kildebakgrunn skulle brukes professor Høydals bok om Quisling, professor Hans Fredrik Dahls Quislingbiografi samt hva Quisling selv skrev av bøker, artikler og taler. Som det fremgikk av programmet ble i betydelig grad brukt filmopptak og sitater fra uttalelser han kom med ved forskjellige anledninger. Dette siste var for øvrig etter min mening det mest verdifulle i programmet. Det må bemerkes at intervjuene for i hvert fall noen av oss deltakere strakk seg over flere timer. Selvsagt måtte det sterke beskjæring til fordi programmets lengde var begrenset. Denne begrensning ble, naturlig nok, foretatt av et redaksjonsutvalg. Vi fra NS-siden hadde opprinnelig ingen i dette utvalg som kunne representere oss og vårt syn.

Et førsteutkast av første del av programmet, frem til april 1940, ble vist for deltakerne 15. mai 2002. Det vi så og hørte virket som et sjokk for oss fire deltakere fra "vår side". Jeg tok straks ordet og fikk omgående samtykke fra de tre andre. Jeg meddelte at jeg selvsagt ikke kunne stå som deltaker til et slikt produkt som til de grader var ensidig gjengivelse fra Hjemmefrontens propaganda fra okkupa-

sjonstiden. Vi deltakere fastholdt dette skriftlig.

Regissøren kom selvsagt i en vanskelig stilling, han hadde jo en avtale med N.R.K. som skulle sende programmet, og som, det visste vi, skulle betale kostnadene. Det ble et visst oppstyr, ikke minst etter at den tilstedeværende ansvarlige fra N.R.K. uttalte at uten deltakelse fra "begge parter", ville intet program bli sendt. Jeg legger til at flere andre, bl.a. Gunnar Sønsteby ("Kjakan") uttalte at begge parter måtte være med hvis programmet skulle ha noen hensikt.

Etter en del kontakt med regissøren muntlig og skriftlig, ble det berammet et nytt møte mellom deltakerne og regissøren. Vi fire på "vår side" fremsatte som et absolutt krav for deltakelse at lektor P.O.Storlid, som leserne av denne avis kjenner fra en rekke utmerkede innlegg og som viser stor respekt for våre synsmåter, måtte tiltre redaksjonen for å oppnå den lovede balanse i programmet. Etter en del ordveksling godtok regissøren og medlemmer av redaksjonen vårt krav, Og Storlid deltok ved opprettingen av programmets første del og utarbeidelsen av del to.

Storlid hadde selvsagt påtatt seg en meget vanskelig oppgave. Etter våre deltakers mening, og svært mange tidligere partifellers uttalelser underhånden, gjorde Storlid en utmerket jobb og oppnådde langt på veg et balansert program. For dem som har en annen mening vil jeg anbefale å se programmet en gang til om de har adgang til opptak. For øvrig opplyser N.R.K. at programmet vil bli sendt i reprise, formentlig om ikke så lang tid.

Det er selvsagt beklagelig at vi tidligere NS-medlemmer ikke har mulighet til å lage vårt eget TV-program, men slik ytringsfriheten i

Norge er, fortsatt som den har vært gjennom snart 60 år, er et krav i den retning en ren utopi. Jeg mener vi etter omstendighetene bør være tilfreds med det programmet som gikk på luften, forholdene tatt i betraktning. Vi bør også se det som et lite lys at vi ble invitert til å delta i det programmet som skulle lages, og at vi til tross for irritasjon over noe av det som ble vist, likevel kom såpass meget til orde. Jeg gjentar tilfredsheten med at Quisling selv gjennom ord og bilder kom så vidt meget med. For øvrig har regissøren opplyst at alle intervjuer vil bli arkivert i sin helhet for fremtidig forskning om emnet. Slik vil ganske mange timers uttalelser fra våre deltakere kunne komme fremtidige objektive historikere til nytte.

Til slutt noen ord om det som hevdes av de innsendere jeg har nevnt:

"Kameratgjengen i Hordaland" hevder at i realiteten ble 5000 lærere stående i Lærersambandet. I "Norsk Krigsleksikon 1940-45" skrives at omtrent 1.200 av landets omkring 14.000 lærere meldte seg inn. Hva er det riktige tall? De samme innsendere er også misfornøyde med omtalen av Quislings forhold til Jødene. Her ble det i programmet sitert fra Quislings tale på en kongress i Frankfurt: "Da jødespørsmålet ikke kan løses ved ganske enkelt å utrydde jødene eller sterilisere dem, så må for det annet deres parasitt-tilværelse hindres ved at de som jordens andre folk får sitt eget land". Videre er sitert fra Quisling under rettssaken mot ham. "Jeg har ikke hatt noen direkte befattning med disse sakene (behandlingen av jødene). Jeg kjente verken til arrestasjonene eller bortskikkingen av jødene, og jeg er absolutt imot..." Fra intervjuet av meg er tatt med: "Det ble ikke lagt hånd på noe av de pengene (jødenes verdier) til fordel – verken for partiet eller staten. Og det var jo en forferdelig sak for oss dette

Forts. side 4 ➡

TV-programmet...

Forts. fra side 3

med arrestasjonen av jødene, men vi ante jo ikke hvordan det gikk med dem".

Når det gjelder W.H.L. Haugesunds innlegg innskrenker jeg meg til å peke på at i programmet uttaler kommentatoren: "Fridtjof Nansen er også meget fornøyd med sin norske medarbeider, som et medlem av sin internasjonale stab". Videre siteres et brev fra Nansen av 17. oktober 1923: "Gjerne skulle jeg også takket Dem personlig for deres ypperlige arbeid i

Russland. De vet sikkert selv av hvor stor verdi dette arbeidet har vært, og det har for meg vært en stor trøst å vite vårt arbeid der så godt ivaretatt". Det forligger mange brev fra Nansen til Quisling, det var en smak sak hvilket skulle siteres, alle var fulle av takknemmelighet og ros.

Det har etter at programmet ble sendt vært påfallende taust om det i dagspressen. Skyldes det at folk flest mener det er riktig at også vi, den annen part, kom til orde og i vert fall et stykke på veg fikk redegjøre for våre handlinger og intensjoner?

TV-programmet om Vidkun Quisling

(F&L nr. 2-2003) En kommentar

Av Ruste Fjellbma

Uten å ta stilling til Quislings liv og levnet, må jeg likevel si at programmet til dels var sterkt tendensiøst, jfr F&L Nr 1 - 2003.

Bare for å nevne et par mindre detaljer. Det ble referert at Quisling gikk Krigsskolen i perioden 1905-1908. Og samtidig ble det vist bilder (fotografert) inne i Krigsskolens bygning i Tollbugaten 10 idag. I neste omgang ble det referert at Quisling gikk ut fra Militære Høiskole i 1911. Og igjen ble det vist bilder (fotografert) inne i Tollbugaten 10 idag. Dette er en finere form for «historieforskning», eller -manipulering.

I 1905-08 holdt Krigsskolen til i Giertsens skole på St. Olavs plass (1899-1910).

Og i 1909-11 holdt Militære Høiskole til inne på Akershus festning.

Ingeniørvåpnets Underofisersskole disponerte («lån-te») Tollbugaten 10 i perioden 1903-1930.

Ref.: (1) Militær Orientering Nr. 24 - 10. des. 1950 - Krigsskolen 1750-1950.

(2) Hans P. Hosar: Kunnskap, Dannelse og Krigens krav.

Krigsskolen 1750-2000. (Elanders Publishing As 2000).

Hva er poenget med denne feilaktige kobling av tekst og bilder (fotografering)??

Faglig ansvarlig i NRK var kjent med de faktiske forhold!

Carl Emil Vogt ved Institutt for Forsvarsstudier kom med en kronikk i Aftenposten 26.5.02:

«Nansen-organisasjonen overvurdert». Dette var ganske godt timet. Et førsteutkast av første del av programmet ble vist for deltakerne 15.5.02.

Siden Nansen hadde uttalt seg meget rosende om sin medhjelper (Quisling) i Russland, passet det godt å rakke ned på Nansen.

Fritjof Nansen ble tildelt Nobels fredspris 1922. Jfr. forøvrig hans omtale i:

Ref.: (3) E. H. Carr: The Bolshevik Revolution 1917-1923.

Macmillan Vol 1 (1950), Vol 2 (1951), Vol 3 (1953).

Men russerne setter åpenbart større pris på Nansens arbeide i Russland (etter den første verdenskrig) enn C. E. Vogt gjør. I september samme år (2002) ble det avduket et minnesmerke over Fritjof Nansen i Moskva, hvor stortingspresident Jørgen Kosmo var tilstede i spissen for de norske deltakerne.

Alle ventet...

Forts. fra side 1

bok med tittelen: "General Dietl.Das leben eines Soldaten". Boken er skrevet av fru Dietl og oberst Kurt Herrmann. Vi siterer fra side 58 hvor det fortelles om stemningen på Narvik havn 9. april hvor alle venter på engelskmennene:

"På handelsskipene løp sjøfolkene halv påkledd frem og tilbake på dekket slik de formodentlig var styrtet ut av køyene ved de første torpedoekspløsjoner. En tysk krigskorrespondent skriver om dette urkomiske øyeblikk:

"Da vi ble synlige i tåken ble det stor jubel hos engelskmennene.

De svinget lystig med tørklær og flagg og var helt fra seg. Tyskerne, som likeledes tok oss for engelskmenn, da de ikke kunne tenke seg at det ville dukke opp tyske krigsskip her oppe, traff alle forberedelser til å senke skipene sine. Bare et lykkelig tilfelle gjorde at det ble bedre sikt et øyeblikk slik at de i rette tid ble klar over at det var tyske krigsskip og nu på sin side brøt ut i vill jubel."

"Stor er gleden hos de tyske handelsskipsbesetninger som alle hadde regnet med innløp av engelskmennene og hadde gjort sine dampere klar til senkning. Da kapteinen på et fremdeles brennende tysk dampskip ble spurt hvorfor han hadde satt skipet sitt på grunn og antent det, svarte den tapre:

"Tja, jeg trodde da jeg så torpedojagerne komme, at det var engelskmennene og ga straks de nødvendige ordrer etter at jeg allerede på forhånd hadde forklart folkene mine hva jeg ville gjøre hvis britene kom hit. Nå, vi besørget det da også grundig, og da jeg til min store forbauselse oppdaget det tyske krigsflagg var det allerede for sent."

"Det var mange som ikke holdt det for mulig! Alle var forberedt på landgang av engelskmenn. Da de første større enheter av Gebirgsjägere, nettopp utskipet,

marsjerte i retning av byen, møtte de den norske politimesteren. Han gikk bort til kolonnen, skrapet sammen sitt engelsk og spurte: "Are you Englishmen?" Han spurte nærmest for en formskyld, for det var selvsagt for ham at disse soldater var engelskmenn. Hvem skulle det ellers være? England behersket jo verdenshavene og alt som hørte dem til. Muligens vil han bare få i stand en liten samtale, høre nyheter og skaffe seg underretning om planene til disse stramme soldatene. Desto større er hans forbauselse over ikke å få noe svar. Så begynner det å demre noe for mannen: Stålhjelmene ser annerledes ut enn de flate engelske hjelmene som så ofte har vært avbildet i illustrerte blader. Pokker også, kunne det være tyskere? Han tok mot til seg: "Er dere tyskere?" "Jawohl!" lød det leende fra rekkene. Hoderystende trekker politimesteren seg tilbake. Han har hørt nok."

Er det ikke grunn til å tro at den norske politimester ikke slik rent tilfeldig befant seg ute på åpen gate i den mørke snøtykke natt, men at han kjente til at det ville bli foretatt en britisk landsetning og hadde fått ordre fra høyere hold i den anledning? Hva var det ellers de britiske og franske journalister ventet på? Neppe på tyskerne! Det var nok heller ikke uten grunn at admiralitetet sendte telegrafisk beskjed til Narvikeskadren: "Skyt på tyske, men ikke på engelske og franske krigsskip." Havnefogd Thuestad bekrefter uttrykkelig at "Norge mottok denne beskjed. Nøytralitetsvakten skulle naturligvis i henhold til stående ordre skyte på hvem som enn forsøkte å trenge frem til Narvik, så det trengtes ingen særskilt ordre til å skyte på tyskerne. Hensikten med ordren kunne bare være den å hindre at det ble skutt på den britiske flåte som man visste var underveis. Skjønt det skulle vel også være unødig etter det som hendte i Jøssingfjord noen måneder i for-

veien da den norske marine – også etter regjeringens direkte ordre – unnlot å forsvare nøytraliteten mot engelskmennene.

I boken om general Dietl korrigeres ellers den løgnaktige beretning som Lord-Strabolghi ga sin bok "Narvik og deretter", en beretning som mange nordmenn faktisk tror på den dag i dag! Havnefogd Thuesen gir ellers en nøktern og korrekt fremstilling av det som hendte. I boken heter det bl.a.:

"Når Lord Strabolghi i sin bok "Narvik og deretter" angir at begge panserskip 9. april befant seg i Narvik havn og ble senket før de var klar til kamp, så er denne påstand tilbakevist av kjensgjerningene. Under tittelen "Det tyske angrep på Narvik 9. april" offentliggjorde "TIMES" 16. juli 1940 et brev fra en kaptein i den kongelige norske Lofotestkadre, som var innviklet i kampene om Narvik. Han skriver i dette:

"Jeg har nettopp lest "Narvik og deretter" - - Det er alt sammen galt. Begge skip var klar til kamp 8. april klokken 7 morgen (Hvorfor?), altså 20 timer før angrepet. Ikke en eneste mann var i land, og skipene lå ikke ved kaien. "Eidsvold" ble 8. april kl. 20 sendt foran havneinnløpet til Narvik, og "Nore" var i havnen da de tyske torpedojagere løp inn. "Norge" åpnet ild og beskadiget to jagere, mens "Eidsvold" ble torpedert og sank før det kom til skudd. Den tyske parlamentær, som kom om bord i "Eidsvold" med oppfordring til overgivelse, avfyrte da han forlot skipet en rakett som signal for torpedo-skudd. "De tyske beretninger sier at han lot avfyre en rød rakett som faresignal da sjefen på "Eidsvold" hadde erklært å ville kjempe etter ordre av regjeringen og det norske panserskip allerede begynte å svinge sitt store skyts mot jageren, som ville blitt fullstendig ødelagt ved en treffer på det hold. Vår bemerkning).

Om bord på de tyske handelsskip i Narviks havn var det ingen tyske soldater. Likeledes viste hvalfangeren "Jan Wellem" det tyske flagg og ikke amerikansk. Tyskerne skjød ikke med maskingevær på de svømmende overlevende fra "Norge", (De deltok tvert imot energisk i redningsarbeidet, bl.a. reddet de Askim. Vår bemerkning.) Når forfatteren hevder at de første skudd i Narvik ble avfyrt av en bande tungt væpnede tyske soldater som befant seg om bord på de ved kaien liggende tyske handelsskip, og at den eneste motstand de møtte var noen søvnige og uvæpnede tollere, så vel som et halvt dusin ordenspolitifolk, så svarer det på ingen måte til sannheten."

Hvilket foranlediger oss til å komplimentere både vedkommende norske marineoffiserer som ikke lot løggen bli stående og TIMES som lot ham komme til orde! Men ikke de iherdige løgnhalsene av i dag!

Livserfaring...

Forts. fra side 1

gjaldt den tyske besettelsen av landet vårt. Denne utvikling måtte gå galt, sett ut fra den internasjonale situasjon.

Den 9. april 1940 rammet Den annen verdenskrig et Norge som var nesten uforberedt på det tyske angrep. Vidkun Quislings forsøk på å overta regjeringmakten ved et kupp i den første uken etter at krigsoperasjonene var innledet, fikk ikke nødvendig støtte fra okkupasjonsmakten. På tross av de gode hensikter med å spare norske liv og norsk eiendom fra krigens redsler, ble denne fremferd av mange betraktet som en politisk og psykologisk feilmanøver av dimensjoner.

For å unngå kaos i de okkuperte områdene tok Høyesterett initiativ til å få opprettet en egen administrasjonsordning for disse deler av landet i forståelse

med den tyske minister og militære myndigheter, det såkalte Administrasjonsråd. Regjeringen Nygaardsvold erkjente stilltiende Rådet som en uunngåelig realitet, men oppfattet det som et rent redskap for okkupasjonsmakten. Det senere hendelsesforløp er kjent.

Kongehusets og regjeringens flukt til eksil ble vanskelig forstått av befolkningen. Hadde de i stedet vendt tilbake til sine posisjoner i Oslo med den nødvendige autoritet og tyngde overfor de tyske sivile og militære myndigheter, hadde dette vært til gagn for vårt land.

Med henvisning til Bjørn Bjørnsens bok "Narvik 1940" er det interessant å lese hva han skriver på side 342:

"Onsdag, 5. juni 1940. Halifax refererte et telegram han nettopp hadde fått fra Dormer i Tromsø. Den norske kongen var kommet til den konklusjonen at hvis han og kronprinsen nå forlot Norge, ville de ødelegge alt de hadde arbeidet for i tidligere år. Derfor hadde de bestemt seg for å bli i Norge og ta hva som måtte komme. Ettersom de allierte hadde forlatt dem og de ikke hadde mer ammunisjon, ville de gi opp kampen og forhandle med tyskerne. Kongen trodde de allierte ville vinne til slutt, men nordmennene ville se på ham og kronprinsen som desertører hvis de overlot sitt folk til tysk nåde.

Krigsregjeringen fant ut at de burde presse Kongen til å gå om bord i et britisk krigsskip med sitt følge og sin regjering.

Sir Alexander Cadogan gikk i gang med å formulere et svar til Kongen, at han ikke måtte være en tosk – og en forræder. Churchill og Chamberlain godtok hans utkast uten videre."

Hvis de siste linjene virkelig er korrekte, grenser dette til en krenkelse av Kongen.

Å videreføre en demokratisk styreform i Norge under den tyske okkupasjon var ikke mulig, sett under de rådende forhold. NS-regjeringen var i utgangspunktet

ment som en nødløsning, da alternativet var et protektorat med tyskere i alle ombud.

Denne regjeringen ble stillet på en uriaspost, og man ble tidlig klar over at tyske løfter var lite verdt. De følgende år forsøkte Reichskommissar å stoppe alle forsøk fra Nasjonal Samlings side på å føre en nasjonal politikk med fredsslutning og bevart selvstendighet for øye.

Fremtidens folkerepresentasjon som NS ellers gikk inn for, skulle bygge på den norske grunnlovs prinsipper. Talsmenn i vårt nyere politiske historie, Fridtjof Nansen og Christian Michelsen, gikk inn for fagstyre, og ikke partistyr. Fagstyre forutsetter faglig dyktighet, sosial bevissthet og helhetssyn. Ellers er det verd å merke seg at den norske grunnlov ikke inneholdt et ord om partier. Viktige demokratiske beslutningsprosesser skulle skje gjennom folkeavstemminger. Det skulle velges frittstående personer som uavhengig skulle kunne fremsi sin mening, slik at man hadde fått frem flest mulige argumenter før man gikk til avstemming. Arbeidsdelingen mellom regjeringsmakt og folkerepresentasjon skulle gjennomføres riktig og i pakt med Eidsvoldgrunnloven, hvor alminnelig stemmerett, frie valg, rettsikkerhet og åndsfrihet skulle inngå. Dette minner sterkt om det sveitiske system, som vi har meget å lære av. For øvrig henviser jeg til min artikkel "Parlamentarisme og direkte folkestyre", datert 18.02.1991.

Tilbake til okkupasjonstiden. Det kan sies meget om det som skjedde på begge sider under den annen verdenskrig. Grunnholdningen for alle nordmenn tør jeg si var å berge landet vårt frelst og fritt etter krigens slutt, men de indre problemer sto i kø.

Professor Anders Gogstad har i sin avhandling, kalt "vredens dager", behandlet frigjøring og rettsoppgjøret,

Forts. side 9 ➡

Ja, vi minnes:

Vårt landsmøte på Toten i 1952 - samlet over 1000 kampfeller

En lørdag i 1952, altså for drøyt 50 år siden, stevnet en kolonne av biler fra alle kanter av landet inn på tunet foran festivitetslokalet på Kraby i Østre Toten. Foranledningen var Forbundet for Sosial Oppreisnings landsmøte som ble et arrangement som enkelte av oss vil minnes som det mest vellykkete som er holdt gjennom de år som er gått siden starten av våre virksomheter.

Da stevnet ble åpnet kl. 12 denne dag var den store sal som rommer oppimot 1000 mennesker samt galleriet fullt besatt av et feststemt publikum.

Det var arrangementskomiteens formann, direktør Arne Bergsvik, som åpnet møtet, mens bonde Hans Rognerud ønsket alle velkommen til Toten. Sokneprest Eysten Poulsen fra Modum fulgte deretter opp med en gripende andakt. Han dvelte ved kjærligheten og fordragelighetens alt-overvinnende makt og slo fast at bare hvis menneskene ville leve slik som Jesus gjennom sitt liv og gjerning har vist oss det, ville forholdene i verden vært bedre enn de er.

Forbundets formann, bonde Anders Hafskjold holdt hovedtalen hvor han konkluderte med at de som soknet til Forbundet hadde en stor historisk misjon, og at denne misjon var det ikke lov å svikte. "Gjør vi det, svikter vi sannheten".

Forfatteren Karl Holter leste så sin prolog som ble mottatt med en begeistring så stor at knapt kraftigere og mer langvarig bifall har forekommet i Kraby festivitets lokaler. Programmet skiftet nå mellom allsang, pianomusikk ved vår kjære konsertpianistinne Bergljot Holter og kjente toner fra det 22 manns store hornorkesteret.

Så kom dr. Per Engdahl på talerstolen. Det kan kanskje

høres noe sterkt ut når vi påstår at han var Skandinaviens største folketaler. Aldri har vi hørt noe lignende og aldri har vi følt samhørigheten og forståelsen av samfunnsvitenskapsmannens klare og uimotståelige beviser for demokratiets feilslagne disposisjoner når det gjelder å ta stilling til situasjonens store alvor. Dette viste også tydelig det nærmest orkanaktige bifall som møtte han da han sluttet sitt foredrag.

Etter dr. Engdahl talte redaktør Olesen fra Danmark. På sitt bløte og besnærende danske tok han forsamlingen med storm og alle hadde den dype følelse av at Olesen ikke bare var redaktør for Danmarks eneste opposisjonsavis, men også at han var en av de beste og sanneste venner av dem som i dag går under navnet "landssvikere". Hans tale var en eneste stor og inderlig følt hyllest til alle dem som på grunn av sin kjærlighet til fedrelandet ble dømt, mishandlet og kastet i fengsel.

Etter talen av våre utenlandske gjester ble de respektive nasjonalsanger spilt og sunget.

Det store program som var satt opp ble gjennomført på en god og helt knirkefri måte, og det ble også avsatt tid til at deltakerne fikk anledning til å hilse på hverandre og sammen minnes forna dagers opplevelser på godt og vondt.

Talerlisten var lang og mange hadde ordet utover dagen. En av dem var Erling Bjørnson som talte om sin far, Bjørnstjerne, - og hans kamp og politiske synspunkter som hadde meget til felles med hva vi kjempet for. Det vellykkede landsmøte ble avsluttet med en stor takk til Arne Bergsvik og hans komitèmedlemmer som sto for gjennomfø-

Forts. side 10 ➡

Krigen om sannheten

Fra en leder i "Fremover" 15. mars 2003

I fjor høst arrangerte Nord-Norsk Fredssenter Narvik en internasjonal fredskonferanse – med rimelig stor suksess og mange godord i både for- og etterkant av arrangementet.

Nå forsøker den såkalte uavhengige avisa "Folk og Land" å så tvil om konferansens berettigelse, motiver og mandat. Avisen, som er mest kjent som talerør for tidligere medlemmer av Nasjonal Samling og dertil hørende sympatisører, slår fast at tidligere tyske soldater egentlig aldri var ønsket til freds- og forsoningskonferansen i Narvik. Eller rettere sagt; de tyske veteranene kunne gjerne deltatt "dersom de ydmykt kommer krypende og ber om tilgivelse", for å sitere avisa.

Vi burde egentlig forbigått tøvet i all stillhet. En freds- og forsoningskonferanse er hva navnet tilsier, en arena hvor også tidligere fiender kan møtes for å vise at tilgivelse og forsoning er mulig. For enkelte miljøer er det dessverre ennå ikke mulig å ta et endelig oppgjør med fortiden. Det grumsete farvannet disse eksisterer i, skal alltid belyses. Derfor ofrer vi spalteplass på uttalelsene.

Selvsagt var også tyske veteraner både invitert og velkomne til freds- og forsoningskonferansen. En absolutt forutsetning måtte selvfølgelig være at de samme veteranene hadde tatt et oppgjør med sin egen fortid. For norske veteraner ville det

vært utenkelig å gi håndslag til gammel-nazister som ennå hevder de kjempet for Saken. Og det er som pensjonert general Bjørn Egge sa under konferansen: "Her har jeg truffet tyske militære som ble født etter krigen de har ingen problemer med å forholde meg til. Jeg har heller ikke problemer med tyskere som deltok i kampene, men som har bedt om tilgivelse for den dævelskapen de var med og påførte oss. Men ingen kan få tilgivelse uten å ha bedt om det".

Det moderne Tyskland har tatt sitt oppgjør med nazismen. Landet har tatt avstand fra alle brudd på menneskerettighetene begått under Hitlers regime. Tyskland har lært av sin historie, og gjort de grep som må gjøres for å legge fortiden bak seg. Men aldri glemme.

Fredskonferansen i Narvik var et prisverdig tiltak, også gjennom å sette søkelyset på den vanskelige freden. Og hva er mer naturlig enn å arrangere en slik konferanse i en by som var den første i landet til å hedre forfatteren Knut Hamsun med en egen gate? For det er forfatter han er kjent som for oss, ikke nazisympatisør. At det finnes elementer som ennå ikke har maktet å ta oppgjøret med fortiden, gjør en slik konferanse bare enda mer berettiget. Uansett hva "Folk og Land" måtte mene.

Et svar til lederskribenten i "Fremover"

Olav Engen

Lederen i Fremover 15.03. med overskriften "Krigen om sannheten" går i rette med NS-medlemmenes blad Folk og Land. Bladet har nemlig hatt en omtale av freds- og forsoningskonferansen som ikke har falt i smak.

Undertegnede er dessverre medskyldig i det smule oppstyret, men først vil jeg gå ca. 70 år tilbake i tiden. En av de karismatiske personer som framsto på den politiske arenaen i de harde 30-åra var B.Dybwad Brochmann. Hans Samfunnsparti slo såpass godt an i Nordland at Sig. Jakobsen, smeden fra Bleik, ble sendt på Stortinget i 1936. Flere markante personligheter i landsdelen stammer fra Brochmannianerfamilier, for eksempel Ottar Brox og Narviks egen Arne Roll.

Det noe anarkistiske Samfunnspartiet hadde lite til overs for det autoritære NS-partiet til Quisling. Straks okkupasjonen var et faktum, la partiet frivillig ned sin virksomhet. Etter krigen markerte det seg som kritiker av landssvikoppjøret. Som kjent ble noen titusener nordmenn sperret inne under krigen i fengsler og leirer. Et lignende antall

havnet i de samme leirene etter krigen. I flere blad og skrifter som partiet gav ut, ble denne virksomheten tatt som eksempel på at "nazismens" ånd var krøpet inn i seierherrene.

Fra samme hold kom det kjetterske syn på historiske spørsmål. Brochmanntilhengeren Toralf Fanebust skrev i 1946 en artikkel med denne overskriften: "Da Norge ble dørmatte mellom Hitler og Churchill." Den handlet om det den gang blasfemiske, men nå aksepterte syn at Churchill aktivt arbeidet for å trekke Norge inn i krigen, fordi det ville være tjenlig i hans kamp mot Tyskland, eller "nazismen" om en vil.

Som gammel nordlending og hobbykribent skriver undertegnede litt i de gjenlevende Brochmanntilhengeres tidsskrift Alternativt Samfunn. Der hadde jeg en artikkel (på nynorsk) om fredskonferansen i Narvik, og det er denne som Folk og Land i sitt siste nummer trykte på forsiden, uten kildeangivelse, med sin egen ganske treffende overskrift: "De tyske veteraner kunne ha vært velkomne hvis de hadde kommet krypende."

På baksiden trykte de en artikkel med overskriften "Fredskonferansen, en fias-

ko?", som også er uten kildeangivelse, men som er mitt eget leserinnlegg i Fremover fra 20. november.

Slik er sammenhengen. Lederskribenten, enten han er gammel isfronter fra krigen eller antifascist fra 68-generasjonen, skyter på undertegnede mer enn avisen Folk og Land. Det er helt i orden. Viktigere er det at vedkommende skribent enten ikke var til stede på fredskonferansen, ikke hørte etter, eller ikke oppfattet poengene. For eksempel da den engelsk-jødiske forfatteren Moris Farhi tok til motmæle mot Bjørn Egge, den selvbestaltede talsmannen for krigsveteranene som krevde at tyske kolleger måtte be om tilgivelse etc. Farhi så dette som en trang til å markere at en selv er en seierherre som står på et høyere moralsk nivå enn motparten, og dermed tilriver seg en rett til å kue taperen. Slike holdninger vil effektivt hindre en fornuftig dialog. Baard Borge fra Høgskolen i Harstad kom med denne advarselen: "Gjør ikke fiendene til demoner og kriminelle, det fungerte ikke i det norske tilfellet".

Hvis lederskribentens syn er alminnelig i Narvik, er så vel fredskonferansen som fredsbyen blitt den fiaskoen som jeg antydte i min lett satiriske overskrift 20.11.02. Men så fælt tror jeg ikke om Narvik.

KIRKENES

– atter en gang

Flere ganger har vi fått spørsmålet om hvem som la Kirkenes i grus.

Tyskerne – eller de allierte?

I aprilnummeret 1980 ga vi dette svaret:

På slutten av siste verdenskrig arrangerte London radio et kabaretprogram, hvor lytterne bl.a. fikk høre noe som kaltes "Kirkenesmarsjen". Vi skrev ned noen linjer av den:

"Takk for Kirkenes, kamerater, om den enn er

asken av en by. Den er brent av fiendesoldater, det er vi som skal bygge den på ny."

Å la en utbombet og erobret by bli gjenstand for en grammafonsjarmørs

behandling, fant vi både trist og smakløst. For enhver som følte norsk knyttet det seg også så mange grufulle minner til byens ødeleggelse under okkupasjonen, at det nesten virket abnormt å høre Kirkenes besunget i en ramme av jøgl og jugl. Uansett hvilke hender som la byen i grus så rommet krigshendingene, bortsett fra de umåtelige verditap, så ufattelige tragedier og så stor

sorg, at alminnelig anstendighetsfølelse burde tilsi mer respekt for alvoret i det hele.

Hvem var det som la Kirkenes i grus?

Det var ganske riktig fiendesoldater. Nemlig bolsjevikene. Da de rykket inn i byen hadde Kirkenes hatt 1013 flyalarmer. Den hadde hatt 349 flyangrep, hvorunder det ble sluppet bomber på opptil to tonn. Ved 72 av disse angrep ble det brukt fosfor i en eller annen form, enten som fosforbrannkuler, brannbomber eller i flytende stand. Kirkenes hadde omkring 700 hus, som gikk

opp i flammer som følge av disse stadige flyangrep.

Ved storangrepet 4. juli 1944 ble 163 hus ødelagt. Deretter sto omtrent 100 hus tilbake, men også disse ble etter hvert jevnet med jorden av sovjetflyene.

Det var altså riktig hva sangen sa i London radio: "Den er brent av fiendesoldater"!

I april 1945 hadde vi tegningene klare for en gjenoppbygning av byen. Vi – det var vi som ennå tenkte norsk og som sto sammen i fronten mot fiendesoldatene fra øst.

Hva ville Rulle...

Forts. fra side 2

ikke går an å behandle på den måten.

Fritt Folks varmhjertede sjefredaktør trådte til og understøttet vårt syn.

Det var forgjeves.

Vi løftet på blendingsgardinet, og der nede på gaten sto Rulle og kastet et siste blick opp mot vinduet som for ham symboliserte selvskap og avspenning. Så

Hva ville Rulle...

Forts. fra side 6

snudde han seg og gikk langsomt og duknakket sin vei, sviktet av sine gamle venner og nå også av sine nye.

Men ved andre leiligheter lot han seg ikke avvise.

Dr. *Arbo* holdt en aften et lite selskap for noen utvalgte venner. Man var ferdig med cocktailen, og vertinnen skulle nettopp be til bords da det ringte på entréklokken.

Det var Rulle, en feststemt Rulle i smoking.

• Jeg hørte dere skulle ha selskap, sa han, og så stakk jeg oppom.

I all hast ble det satt en ekstra kuvert for den uinnbundne gjest.

Rulle var i strålende humør, han var selskapets midtpunkt og tryllebandt alle med sitt vidd og sine sprudlende historier.

Hvorfor ble han nå egentlig medlem av NS? Egeninteresse var utelukket. Det var ganske opplagt at han hadde alt å tape og intet å vinne på det. Hva var hans motiver?

Man kan straks slå fast at hans tilslutning så men ikke skyldtes noen overdreven kjærlighet til tyskerne. Han så vel som de øvrige "landsvikere" – fy pokker, for en svindel med ord! – så på dem med ytterste mistro. Og skulle det usannsynlige ha skjedd at han virkelig "holdt med" dem så ville de etter ganske kort tid ha kurert ham for det. Vi glemmer aldri ukerevybildene som viste de tyske troppers innmarsj i Ukraine, mottatt av befolkningen med jubel og blomster i overstrømmende begeistring for å være kvitt bolsjevismens ulidelige åk. I løpet av noen få måneder klarte tyskerne ved sin klossethet, arroganse og brutalitet å vende denne begeistring om til dødelig hat. Hvor måtte ikke den som virkelig sympatiserte med dem fortvile over denne mangel på den mest elementære fornuft.

Ordren som reddet England men ble katastrofal for Tyskland

"Folk og Land" har tidligere omtalt engelskmannen kaptein Liddell Harts bok "På den anden side af bakken" som i seksti-årene utkom i Danmark.

Den er svært interessant og forfatteren legger ikke skjul på at England var den direkte årsak til at Norge ble okkupert av Tyskland. Liddell Hart kommer også inn på hendelser som tidligere bare her vært kjent for noen få.

Etter hans opplysninger kan en i dag slå fast at Churchill og England hadde meget å takke Hitler for, fordi han kammanderte "holdt" foran Dunkerque, slik at den engelske hær fikk tid nok til å redde seg fra den visse undergang.

Dette avsnitt i boken som handler om da Hitler kommanderte "holdt", avslører en av de store historiske begivenheter – en av de store sensasjoner fra den siste verdenskrig, og gjennom tidene vil denne Hitlers handling komme til å gi stoff til mange antakelser og forklaringer.

Det er all grunn til å tro at Rulle i likhet med andre ansvarsbevisste og fedrelandskjærlige nordmenn sluttet seg til NS i bevisstheten om at det var den eneste mulighet for effektivt – eller iallfall noenlunde effektivt – å bekjempe de tyske inngrep og mildne virkningene av dem. Han kunne ikke rolig se på at alt det som han gjennom et langt liv hadde holdt høyt ble gjenstand for fremmedes innblanding.

Vi vet også at den sterke nasjonale følelse som besjelt NS-kunstnerne var en bidragende faktor til hans tilslutning. En bevegelse som tellet navn som Knut *Hamsun*, Cally *Monrad*, Søren *Onsager*, Finn *Halvorsen*, Sigurd *Eldegard*, Karl *Holter* og en lang rekke andre kunne ikke ha noe lavt og svikaktig over seg. Det at hatpropagandaen fra

Etter den danske utgave gjengir vi hva Liddell Hart skriver om dette (side 122):

Etter svingningen mot nord....

tok Guderians's panserkorps vejen mot Calais, medens Reinhardts korps svingede vest om Arras mod St. Omer og Dunkerque. Den 22. blev Boulogne afskaaret gennem Guderians fremrykning, den følgende dag Calais. Samme dag naaede Reinhardt Aire-St. Omer-kanalen mindre end 30 kilometer fra Dunkerque – den eneste udskibningshavn, den britiske ekspeditionsstyrke havde igjen. De tyske pansertropper var nærmere ved den end den britiske hovedtyske.

"Netop da",

fortalte Rundstedt mig, "kom der pludselig en opringning fra oberst Greifenborg i O.K.H., som sagde, at Kleists styrker skulle standse ved denne kanal. Det var en ordre direkte fra Føreren, og den var udstedt mod Halders protest. Jeg drog den i tvivl og foretog

London måtte ty til forvrenninger og åpenbare løgner i sine forsøk på å mistenkeliggjøre nasjonale kunstnere styrket ham ytterligere i denne oppfatning.

Etter den såkalte frigjøring sto han mer alene enn noen sinne.

En dag skulle han ta trikken ned til byen. En patriotisk passasjer forlangte bestemt at Rulle skulle kastes ut – han ville ikke sitte ved siden av en "landssviker". Den lille mann, som noen få år tidligere ville ha kroet seg i dagevis etterpå hvis han hadde fått et nikk fra den feterte impresario, var nå den store mann.

Under passasjerenes bifallsbrøl ble Rulle ublidt lempet av trikken.

Forunderlige verden.

Kort tid etter døde han, ensom, fattig, og allerede glemt.

en protesterende henvedelse, men som svar fik jeg et kort telegram som lød: Panserdivisionene forbliver i middelsvært artilleris skuddsavstand fra Dunkerque (12-15 kilometer). Kun rekognoserings og sikringsbevegelser tillades."

Kleist sagde....

at ordren forekom ham meningsløs, da han fik den. – "Jeg besluttet at ignorere den og rykke frem over kanalen. Mine panservogne trængte faktisk ind i Hazebrouck og gennemskar den britiske tilbagelinje. Senere fik jeg vide, at den britiske øverstkommanderende Lord Gort netop da havde været i Hazebrouck. Men saa fik jeg en mer ettertrykkelig ordre om at trække mig tilbake bag kanalen. Der blev mine kampvogne uvirksomme i tre dager." –

Imedens strømmet de britiske styrker tilbake til Dunkerque og befæstede en forsvarsstilling for at dække deres indskibning. De tyske kampvognechefer måtte sidde uvirksomme og se på.

Efter tre dagers forløb

blev forbudet hævet," sagde Kleist, "og fremrykningen genoptoges – mod forsterket modstand. Den var lige begyndt at vinde frem, da den blev afbrudt af en ny ordre fra Hitler om, at mine styrker skulle trækkes tilbage og sendes sydpaa for at angribe den forsvarslinje, som resten af den franske hær havde improviseret langs Somme-floden. Det ble så overladt til fodfolket, som var kommet igennem Belgien, at fuldbyrde besættelsen af Dunkerque – efterat englænderne var kommet væk."

Hitlers bevæggrunde

Hitler havde været ledsaget af en enkelt officer af sin stab, og havde talt privat med Rundstedt og de to førende mænd i denne stab, Sodenstern og Blumentritt. Her er hva sistnevnte har fortalt mig. "Hitler var i glimrende humør, han indrømmede, at felttogets forløb ganske afgjort havde

været et mirakel, og uttrykte den mening, at krigen vil le være forbi om 6 uger. Saa ville han slutte en rimelig fred med Frankrike, hvorefter vejen ville være aaben for en forstaaelse med Storbritannien. – Han (Hitler) sluttet med at sige, at hans maal var at slutte fred med Storbritannien paa et grundlag, hvis antagelse det vilde anse for forenelig med sin ære. –

Det er ogsaa betydningsfuldt, at deres (generalenes) beretning om Hitlers tanker om England i de afgørende dage før Dunkerque falder i traad med meget af det, han selv tidligere havde skrevet i "Mein Kampf" – og det er værd at lægge mærke til, hvor nøje han i andre henseender har fulgt sin egen bibel. –

Var denne hans holdning overfor England....

kun bestemt af den politiske ide, han saa længe havde næret – at opnaa en alliance med dette land? Eller var den indspireret af en dypere-liggende følelse, som havde meldt sig i dette skæbnesvangre øjeblik? Der fandtes jo i hans væsen visse kompliserede forhold, som kunne tyde på, at han overfor England har næret en følelse der ligesom kejser Wilhelm, har været en blanding af kærlighed og had. –

Hva den rette forklaring end maatte være, saa kan vi i hvert fald være tilfredse med resultatet. Thi hans tøyen kom Storbritannien til hjelp i det mest kritiske øjeblik i dets historie."

Så vidt kaptein Lidell Hart. – Det ble en kostbar *nølen*, og mest for Hitler-Tyskland selv, men også for øvrig for hele Europa – for hele verden!

Beretningen i boken kaster nytt lys over den annen verdenskrig og dens førende menn, over Nürnberg-dommens premisser, over forspillet til 9. april i Norge ved det tyske motangrep. Beretningene virker nøkterne og saklige, de er historie, for så vidt *historie* kan skrives så nær oppunder begivenhetenes gang.

En institusjon i langvarig kamp for den ...

Forts. fra side 1

for en okkupasjon av en stormakt. Regjeringen mobiliserte ikke, trass i mange advarsler. Først da tyskerne sto i Norge ble det gitt ordre til mobilisering, men den skulle ikke skje før den 11. april! Da var allerede store deler av Norge okkupert. Kongen og Regjeringen Nygaardsvold flyktet fra Oslo den 9. april og fra Tromsø den 7. juni 1940, altså få dager før kapitulasjonen i Trondheim.

Kampene i Sør-Norge varte ikke lenge. I Nord-Norge var det trefninger til ut i juni 1940. Det må bemerkes at mange NS-medlemmer kjempet mot tyskerne våren 1940.

Den 10. juni 1940 kapitulerte alle norske styrker betingelsesløst. Tyskerne frigav da alle norske soldater som var tatt til fange. De frigav også alle offiserer – mot at disse ga sitt æresord på at de ikke ville gripe til våpen mot tyskerne eller deres forbundsfeller så lenge krigen varte.

3. Norge under okkupasjonen

Fra første dag av okkupasjonen forsto nordmenn at vi måtte komme til en ordning med okkupasjonsmakten for å gjøre det beste ut av situasjonen. Biskop Berggrav forsøkte å stoppe krigshandlingene. Det samme gjorde Vidkun Quisling ved allerede den 9. april om kvelden å danne en midlertidig regjering i stedet for den flyktede. Noen nordmenn tok opp forhandlinger med tyskerne, som da avsatte Quislings regjering som hadde eksistert i 6 dager.

Etter dette fikk vi Administrasjonsrådet (fra 15. april 1940) med fylkesmannen i Oslo og Akershus, J.E.Christensen, som formann, og med en tysk rikskommissær som øverste myndighet.. I rådet var det ingen NS-medlemmer. Rådets medlemmer avgav, etter krav om dette, tro-

skapsløfte til den tyske sensdemann Bräuer som i begynnelsen var det tyske rikets befullmektigede. Løftet gjaldt selvsagt Terboven etter at han kom til Norge. (Vidkun Quisling avga ikke noe som helst løfte til Tyskland, etter at han den 1. februar 1942 overtok som ministerpresident). Administrasjonsrådet ble avskaffet 25. september 1940.

Fra medio juni 1940, frem til 25. september samme år, hadde det vært forhandlinger mellom Stortingets Presidenskap og okkupasjonsmakten om et Riksråd. Forhandlingene strandet i september 1940. Vi fikk da Terbovens tale, der han bl.a. uttalte: "Veien til Norges selvstendighet går over Nasjonal Samling".

Den 25. september 1940 utnevnte Terboven et Kommissarisk Statsråd. Vidkun Quisling var ikke med her heller, men 10 av de 13 statsrådene var NS-medlemmer.

Den 1. februar 1942 ble den nasjonale regjering oppnevnt, og Vidkun Quisling tiltrådte som ministerpresident.

De tyske soldater var meget disiplinerte, vennlige og rolige. De ble mottatt i mange norske hjem, særlig i Nord-Norge, der mange nordmenn hadde fryktet en Sovjetisk innmarsj. Det ble mange forelskelser med norske jenter. Overgrep eller forbrytelser fra tyske soldaters side forekom nesten ikke. Det var i de første par år en mild okkupasjon. I forhold til mange andre lands okkupasjoner, både under og etter den 2. verdenskrig, var denne okkupasjonen den rene søndagsskole.

Som nevnt ovenfor ble det arbeidet energisk på det politiske plan for å føre landet mest mulig trygt gjennom krigstiden. Forhandlinger med okkupasjonsmakten ble ført av NS-folk og mange andre. Selv om det var sterk politisk

uenighet om hva som tjente Norge best, var det relativt rolig i landet. Folket gikk hurtig i gang med gjenoppbyggingen av det (forholdsvis lite) som var blitt ødelagt under krigshandlingene. Nasjonal Samling tok med kraft opp arbeidet med å normalisere samfunnslivet.

Arbeidet kom hurtig i gang i tilnærmet normal gjenge. Det var ingen arbeidsledighet. Det ble bygget veier og fullført jernbanestrekninger (Nordlands- og Sørlandsbanen). Godt over 150.000 mennesker tok frivillig arbeide på tyske anlegg.

Næringslivet var hurtig i nesten normal gjenge, men med enkelte restriksjoner. Den offentlige forvaltning var i full virksomhet noen uker etter 9. april.

Matvaresituasjonen var vel det viktigste, etter at England og Frankrike allerede fra april 1940 blokkerte all innførsel til Norge. Vårt land kunne på langt nær brødfø seg selv. Men Vidkun Quislings regjering oppnådde en svært gunstig forsyningsavtale med okkupasjonsmakten, en avtale som ingen annen okkupert stat hadde maken til.

Norges Arbeidstjeneste ble hurtig og effektivt aktivisert innen landbruket, ved innvinning av ny dyrkjingsjord, våronn og innhøsting. Stort arbeide ble gjort innen skogbruk, veibygging m.m. Sosialpolitikken ble meget godt ivaretatt.

Arbeidsløsetrygden ble utvidet.

Alderstrygden ble forbedret.

Husmorhjelp kom i gang.

Barnetrygden, som det hadde vært pratet om i årevis, ble gjennomført fra 1.1.1945 etter langvarig tysk motstand.

Krigspensjonering ble vedtatt, og det ble sørget for hyre-utbetaling til familiene til sjøfolk i fart på *alliert* side.

Det enorme området Njardarheim Veidemark i Setesdal ble innkjøpt av Staten, som det første vernede friområde.

Idretten overvart skillet

mellom "borgerlig-" og "arbeider-idrett". Det ble drevet idrett i de fleste grener, selv om deltakelsen ble boikottet av motstandsbevegelsen.

Fotballtipping ble startet i begynnelsen av okkupasjonstiden.

Postgiro, som var innført i flere europeiske land, ble satt i gang i Norge i 1943.

Folkehelsen generelt ble høyt prioritert. Derfor var det norske folks generelle helse meget god etter krigsslutt. Av nyere ting ble skjermbildefotografering satt i gang (kfr. Tuberkulose).

Også kulturlivet fungerte meget bra på de fleste områder, trass i den unormale situasjonen. Bl.a. ble en teaterskole satt i gang.

Det vil i denne omgang føre for langt å komme mer inn på Nasjonal Samlings positive arbeide for det norske folk under okkupasjonstiden.

I de 2-3 siste år av okkupasjonen ble det økende uro i landet. Blant dem som ble forledet til å tro at tyskerne folkerettstidig invaderte landet, var det enkelte som begikk ulovlige (illegale) handlinger, som sabotasje og mord.

Dette førte til at okkupasjonsmakten gikk til represalier. Represalier er etter folkeretten, i mange tilfeller *lovlige*. Men okkupasjonsmaktens sivile styre ble ledet av rikskommissær Josef Terboven, og han gikk ofte for langt, og ulovlig, i sine represalier.

Det folk flest i Norge ikke vet, er at NS med Vidkun Quisling i spissen, i mange tilfeller kjempet innbitt mot Terbovens maktbruk. I blant var kampen vellykket, iblant var den mislykket. Det gjaldt både frikjennelser, løslatelser og benådninger.

Et problem var det også at mange norske offiserer brøt eden om ikke å motarbeide tyskerne, og de fleste ble dermed arrestert og sendt til leir i Polen, hvor de for øvrig ble meget godt behandlet.

Sovjet gikk inn i Norge høsten 1944. Finnmark og

delar av Troms fylker ble evakuert av tyskerne på folkerettslig lovlig måte. Her gjorde NS og AT en stor innsats ved å hjelpe sivilbefolkningen under de vanskelige forhold.

Under hele okkupasjonstiden hadde Vidkun Quisling og NS forsøkt å få en fredslutning med tyskerne. Stundom så det rimelig bra ut. Men dette målet ble aldri nådd.

Spesielt var forholdet til rikskommissær Terboven vanskelig. Han var en brutal type. Quisling og hans ministre fikk mye motstand fra ham. Ikke minst gjaldt det i kampene som ble ført om studentene (forvisning til Tyskland), og lærerne (forvisning til Kirkenes).

Kirkekampen kom for alvor etter at Terboven under riksakten på Akershus festning den 1. februar 1942 rettet sterke personlige angrep mot Biskop Berggrav og sørget for at han ble gitt husarrest.

I disse vanskelige saker – og som generell holdning – arbeidet Vidkun Quisling og NS for en mest mulig forsøende holdning. Men man var på den ene siden bundet av en okkupasjonsmakts folkerettslige lover, og på den andre side uten andre virkemidler enn forhandlingene forhandlinger i tilfeller av overgrep fra okkupasjonsmakten.

4. Rettsbruddet i 1945

Etter okkupasjonens opphør i mai 1945 trådte den såkalte Landssvikanordningen i kraft. Den ble laget i London i desember 1944, men ble hemmeligholdt i månedsvis, også etter 8. mai 1945!

Med hjemmel i den anordningen ble NS-medlemmer dømt til fengsel, økonomisk inndragning, utlukkelse fra arbeidsliv og foreningsliv, tapt stemmerett osv. osv. Og det verste: NS-medlemmene ble beskyldt for å ha begått landsforræderi! Etter det som er nevnt foran, er denne beskyldning helt feilaktig og ytterst sårende. NS, med Vidkun Quisling i spissen,

Forts. side 9 ➡

En institusjon...

Forts. fra side 8

gjorde hva de kunne for å berge det norske folk ut av en på alle måter vanskelig situasjon. De styrte Norge så godt at vi, etter Danmark, hvor konge og regjering ble i landet og fortsatte sitt normale virke inntil august 1943, var det land som kom best gjennom okkupasjonen av de land som var okkupert av tyskerne i den 2. verdenskrig.

NS-medlemmene ble dømt etter landssvikanordningen. Den var ulovlig:

For det første hadde den rømte Konge og Regjering ingen rett til å gi lover.

For det andre var landssvikanordningen ikke bekjentgjort, slik som lover skal bekjentgjøres.

For det tredje hadde landssvikanordningen tilbakevirkende kraft, hvilket er grunnlovsstridig.

Elverumsfullmakten, som ofte er påberopt som rettsgrunnlag for Regjeringen i London 1940-45, har aldri eksistert. Stortinget hadde heller ikke adgang til å gi en slik fullmakt, om det skulle ha ønsket det.

Etter provisorisk anordning av 3. oktober 1941 kunne dødsstraff anvendes der hvor det tidligere var adgang til å idømme livsvarig fengsel. Denne anordningen var like ulovlig som landssvikanordningen.

At forhold omkring landssvikanordningen og dommer som ble avsagt på grunn av den, er ulovlige, ble påtalt av ansatte jurister allerede mens landssvikoppgjøret foregikk. Her nevnes bare én av dem: Professor dr.juris. Jon Skeie rettet et voldsomt angrep på hele rettsoppgjøret og underkjente dettes juridiske grunnlag.

5. Kampen for sannheten

Med grunnlag i blant annet det foran nevnte tok INO og dets forløpere, umiddelbart etter okkupasjonens slutt, opp kampen for en sann historie om okkupasjonstiden. Meget kort kan her nevnes

noen få, viktige eksempler:

Svenskeutredningen

"Institutet för Offentlig och Internationell Rätt" nøt og nyter stor anseelse. Da Nygaardsvoldregjeringen vant kampen mot tyskerne om råderett over norske skip internert i Sverige, på grunnlag av Institutets utredning, ble det god tatt. Da Institutet kom med sterke angrep på rettsoppgjøret i Norge, var det uten interesse for norske myndigheter.

Gi oss rettsstaten tilbake

Et skrift fra Forbundet for Sosial Oppreisning, sendt til Stortinget 20. mars 1950. Ingen respons.

Henvendelse til forfattere og forlag fra Forbundet for Sosial Oppreisning om 5 lærebøker i historie for folkeskolen, ble gjort i 1970-årene. Direkte feil ble påpekt. Ingen reaksjon!

Henvendelse til forfattere og forlag 1995-1998

En INO-gruppe gjennomgikk 4 lærebøker i historie for videregående skole og påpekte direkte feil eller mangler i disse. Noen forfattere og forlag lovet å ta hensyn til dette i nyere utgaver. Det er i liten grad fulgt opp!

Henvendelse til bispene 26. mars 2002

Henstilling om en vurdering av Biskop Berggravs ond-sinnede hefte "Folkedommen over NS". Ingen samlet reaksjon!

Henvendelse til Stortingets presidentskap 15. april 2002

Henstilling til Stortinget om å oppnevne et utvalg til å granske det norske rettsoppgjøret etter 2. verdenskrig. Svar: "Kopi av vårt brev sendt til Stortingets partigrupper". Senere er intet skjedd!

Innleggene i pressen

Med godt kjennskap til tidligere NS-medlemmer som har sendt artikler til pressen, vil jeg anslå antall avvisninger til ca. 95%, i norsk presse som helhet!

INO, og instituttets forløpere, har helt siden 1947 og til dags dato utgitt *tre aviser* som alle har påpekt

det ulovlige ved rettsoppgjøret i 1945. Det er også i en mengde artikler vist til overgrep mot tidligere NS-medlemmer. Det er stadig, i disse aviser, opplyst om Nasjonal Samlings kamp for norsk selvstendighet og frihet, skrevet om Nasjonal Samlings kamp for en rolig okkupasjon og om Quislings kamp mot rikskommisær Terboven, osv. osv.

Fra oktober 1947 til mars 1949 het avisen "Skolenytt", fra mars 1949 til november 1952 het avisen "8. mai". Fra november 1952 til dags dato heter avisen "Folk og Land".

Ovennevnte aviser er blitt sendt til landets andre aviser, til landets biblioteker, til kjente politikere m.m.fl.

Bøker med positiv omtale av Nasjonal Samlings arbeid er sendt til landets biblioteker og til en del aviser.

6. Epilog.

Det ovenstående viser noe av den vanskelige tid vårt folk gjennomlevde i 1940-45. Det viser også noe av det tunge arbeide som Nasjonal Samling i samme tidsrom utførte for vårt folk, trass i mye motgang fra både okkupasjonsmakten og dens motstandere. Likevel ble NS-medlemmer, urettferdig og ulovlig dømt til meget strenge straffer og utsatt for hån, nedverdiggelse, utestengning osv. Den urettferdige behandling som NS-medlemmene måtte gjennomgå og den fortvilelse og nød som dette medførte har ennå (2003) og om sine sørgelige ettervirkninger.

Likevel: Straks etter okkupasjonens opphør, tok flere tidligere NS-medlemmer og en del andre opp kampen for sannhet og oppreisning (se foranstående). De mente at vi var dømt på gale premiser og ikke hadde noen ting å skjule. Arbeidet gikk gjennom de tidligere nevnte organisasjoner: FSO, IFS, INO og avisene "Skolenytt", "8. mai" og "Folk og Land".

Dette er nå historie, men over hele landet er det "kjempere" som fortjener

både takk og medalje.

Jeg vil ikke her nevne navn. Så mange har lagt ned tid og krefter etter evner og anledning. Samlet er det årsverk på årverk uten annen belønning enn vissheten om å bidra til sannhet og viten. Det gjelder såvel våre egne som den lange rekke av historikere, jurister, forfattere og andre samfunnsengasjerte som har bidradd som skribenter og debattanter. Jo, vi bør nå kunne, via eteren, gi hverandre hånden fra landsende til landsende med takk for god jobb. En spesiell takk må jeg som avtropsende formann rette til staben på kontoret. De fleste av dem har gjennom år, uten vederlag bidradd i administrasjonen med stort og smått, alltid til tjeneste, alltid med humør. Tilslutt en honnør til alle dem som trofast gjennom alle år har bidradd økonomisk med kontingenter, abonnementer og gaver.

Vi kan alle si at vi har satt vår ære i å være tro mot den saken vi kjempet for. Vi forsto vår tid og ville det gode. Vi ville ha et Norge med orden, rettferd og fred!

Livserfaring...

Forts. fra side 5

dets bakgrunn, opptakt og fullførelse. Utgitt av Institutt for samfunnsmedisinske fag, Sosialmedisinsk seksjon. Universitetet i Bergen. Her noen sitater:

Side 172: *Kollaborasjon og mytedannelser.*

"Gode nordmenn" har aldri akseptert at også motpartens handlinger kunne ha vært bestemt av nasjonalfølelse og patriotisme. Det har også vært utenkelig å erkjenne at også NS-styret kan ha bidratt til i en viss grad å stabilisere norsk forvaltning gjennom fem vanskelige år, skjerme de offentlige tjenester for norske interesser, sikre forsyninger og unngå kaos i økonomi og arbeidsliv."

Side 275: *Forståelse eller forsoning?*

Oppgjøret betydde på visse områder en sterk utfor-

dring til rettssikkerhet og rettferdighet. Det bidro ikke til å jevne ut motsetninger mellom landsmenn eller mildne krigens gjensidige aggressive følelser. Tvert imot synes fremgangsmåte og hendelser rundt arrestasjoner, rettssaker og soning å ha utdypet motsetninger og konserverte holdninger og oppfatninger. De som mener seg være blitt utsatt for overgrep, ydmykelser, respektløshet og fornærende behandling, har fastholdt og forsterket forsvaret for sine oppfatninger og gjerninger istedenfor å gli inn i fellesskapet etter å ha gjort opp for seg. Dersom oppgjøret hadde vært gjennomført med større moderasjon og mer psykologisk og sosial nyansering, ville det kanskje vært mulig å bygge bro mellom de to grupper.

Å kreve av de dømte en full avstandstaken fra deres ungdomsidealer har aldri vært realistisk og vil kunne bety krav om å rasere noe av deres identitetsfølelse. Det er heller ikke alltid moralsk forkastelig å ha inntatt et vikende standpunkt i en valgssituasjon, hvis det ble gjort i god hensikt. Uvitenskap kan i prinsipp heller ikke anses som moralsk klanderverdigg. Det er en slik erkjennelse av mulig hederlige motiver som er en av forutsetningene for gjensidig forståelse. Oppfatningen av "landssvik" som moralsk utilgivelig er imidlertid hos mange fremdeles så rotfestet, at forståelse for motiver og hensikter oftest blir ganske underordnet.

Tankevekkende i denne forbindelse er de mange forsoningstreff som har funnet sted mellom veteraner fra begge sider i verdenskrigene. Her oppe i nord synes vi å være urokkelig forankret i våre myter, fordommer og forestillinger."

Konklusjon: Bygge hverandre opp og ikke rive hverandre ned. Dette er mitt enkle budskap. Har selv opplevet politisk fangenskap så vel under som etter krigen. Ordene er: *Ydmykhet og handlekraft.*

Slik begynte det!

Den 14. oktober i 1949 ble Forbundet for Sosial oppreisning stiftet. Inntil den tid hadde vi ingen organisasjon som kunne fremme våre krav om rettslig, sosial og økonomisk oppreisning.

Riktignok ble et par måneder tidligere startet et Samhold av individuelt samarbeidende personer uten noen form av forening, men det viste seg at arbeidet måtte inn i en fast, organisasjonsmessig enhet.

90 utsendinger fra hele landet var med på det møtet som la grunnen til en virksomhet preget av styrke og beslutsomhet, og som gjennom den store tilslutning fikk innflytelse også utenfor landets grenser.

Møtet ble holdt på Centrum hospits i dagene 14.-15. oktober 1949, og programkomiteen la her frem følgende forslag:

"Organisasjonen er upolitisk og åpen for alle uansett politisk oppfatning. Den er landsomfattende, og har til formål å få gjenreist medlemmenes sosiale og økonomiske stilling gjennom en revisjon av rettsoppgjøret. Dessuten søkes utvirket snarlig frigivelse av alle politiske fanger – først og fremst syke.

Om organisasjonens formål som er omhandlet i punkt 3, heter det:

3. Organisasjonens formål søkes oppnådd ved å klarlegge for det norske folk at rettsoppgjøret både er en krenkelse av alminnelige rettsprinsipper og i strid med norsk lov og rett. Dermed søkes dannet en opinion som kan bane vei for full sosial og økonomisk oppreisning.

4. Opplysningsarbeidet drives gjennom presse, publikasjoner, foredragsvirksomhet og personlig påvirkning.

5. Organisasjonens rettskontor har eget styre med formann og to medlemmer som velges av landsmøtet.

Dette styre er underlagt og ansvarlig overfor hovedstyret. Rettskontoret er konsultasjonsråd for alle spørsmål vedrørende rettsoppgjøret, forbereder og kan føre saker for domstol.

6. Organisasjonens sosialkontor har eget styre med formann og to medlemmer som velges av landsmøtet.

Dette styre er underlagt og ansvarlig overfor hovedstyret. Sosialkontoret gir hjelp til syke og nødlidende og utfører annet nødvendig hjelpearbeid blant dem som er rammet av rettsoppgjøret.

7. Organisasjonen kan utbygges med de nødvendige organer til gjennomføring av programmet. Under hensyn til den aktuelle situa-

sjon treffer hovedstyret til enhver tid de disposisjoner som anses hensiktsmessig til fremme av organisasjonens formål.

8. Hovedstyret innkaller til landsmøte minst en gang hvert kalenderår med en måneds varsel.

Når en tredjedel av fylkesformennene forlanger det, skal ekstraordinært landsmøte innkalles.

Etter en del debatt fikk den nye organisasjon navnet: "Forbundet for Sosial Oppreisning".

Det ble oppnevnt en valgkomité, som la fram forslag til et arbeidsutvalg. Følgende ble valgt:

Direktør Arne Bergsvik, Billingstad. O.r.sakfører O. Lindheim, Gvarv. Professor Adolf Hoel, Oslo. Fru Øyvor Hansson, Oslo. Kaptein Hroar Hovden, Kapp, Toten. Bonde Anders Hafskjold, Lier. Urmaker R. Gjessing, Drammen.

Varamenn: O.r.sakfører Kr. Kahrs-Budde, Oslo. Kjøpmann Torgrim Dahl, Mjøndalen. Fru Ellen Eger, V. Gausdal. Rektor A. Uhl, Oslo. Agent Erling Okkenhaug, Trondheim. Redaktør Nils Vikdal, Kristiansund N.

På arbeidsutvalgets første møte ble valgt: Formann, kaptein Hroar Hovden, Kapp, nestformann o.r.sakfører O. Lindheim, Gvarv

og sekretær direktør Arne Bergsvik, Billingstad.

I tillegg til disse ble valgt følgende som skulle ta seg av enkelte spesialoppgaver på kontoret: Albert Wiesener, Oslo. Solveig Stang, Oslo. G.A. Larsen, Oslo. Johs. Knudsen, Trondhjem. Og Dora Bull, Oslo.

Det er uråd for oss, i et lite blad som *Folk og Land*, å gi en detaljert fremstilling av det arbeide *Forbundet* nedla i årene etter 1949, inntil det i 1977 gikk inn i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie.

Vi kunne ha nevnt så utrolig meget: Det krevende arbeide med den såkalte svenskeutredning, spredningen av utallige bøker og skrifter, henvendelsene til Storting og regjering, foredragsvirksomheten i Studentersamfundene, offentliggjørelsen av den norske kapitulasjonserklæring og avsløringen av Elverumsfullmakten. Vi kunne ha fortalt om rettskontoret som ytet juridisk hjelp til ubemidlede saksøkere, og som faktisk var en forløper til de kommunale "Fri rettshjelp"-institusjoner. Vi burde ha fortalt inngående om forbundets sosialkontor som reddet mange ut av en øyeblikkelig prekær situasjon, om frontkjemperhjelpen og den endeløse korrespondansen med Røde Kors i forbin-

delse med frontøstrene. Om samarbeidet med norske og utenlandske historikere som har resultert i en sannere og mer objektiv fremstilling av de historiske fakta, - om enn svært meget gjenstår.

Tusener av oppgaver gikk i disse årene gjennom *Forbundet's* kontor i Treschowsgate 5, der fru Øyvor Hansson og direktør Arne Bergsvik tok de aller første tak under en meget vanskelig økonomisk situasjon.

Senere ble det bedre. Etter hvert sluttet rekker på rekker av forfulgte landsmenn seg til Forbundet, og i ledelsen fant vi landets beste kvinner og menn, som viet hele sin kraft til arbeidet.

Historien om den organiserte virksomhet etter okkupasjonen må før eller senere komme.

Vårt landsmøte...

Forts. fra side 5

relsen av arrangementet, - og til Hans Rognerud og Hans Seierstad som hadde sørget for de praktiske detaljer og den fantastiske mottakelse alle hadde fått på Toten.

Slik begynte det:**Fra innvielsen av minnevarden i 1978***En fra Wiking*

Det var i 1972, altså for over 30 år siden, tanken om en minnevarde over falne sykesøstere og frontkjemper oppsto.

Den ledet til at veteraner fra regiment Wiking/Nordland sommeren 1973 startet oppbyggingen av en slik, da etter at ildsjelen Roy hadde stilt en vakker plass til disposisjon for formålet.

Innvielsen fant sted første lørdag i september 1978, og hele høytideligheten ble opptatt på kassett, der Ole Rishovd kommenterte det hele og også introduserte talerne.

Han innledet med følgende:

Vi befinner oss nå oppe ved varden. Værgudene har sett i nåde til vår lille seremoni, solen skinner og vi har klar sikt langt til havs, om ikke helt til Kaukasus som vår venn Røy har antyd-

Rundt meg står mellom 50 og 60 gamle venner av begge kjønn, vi er samlet i en halvkrets på nedsiden av varden. De fleste av de tilstedeværende er her for første gang og deres positive reaksjon på stedet vi har valgt og på utformingen av selve varden, gir oss en ekstra glede i tillegg til den gleden det har vært å få være med på dette fra starten i 1973. Aldri har et kvart tonns steiner blitt slept sammen med større lyst enn disse som etter hvert ble til en varde.

Forsamlingen venter nå på at den enkle høytideligheten skal begynne og det er tydelig at stedet og anledningen har fått tankene til å vandremange år bakover i tiden. Kjente og kjære ansiktstrekk som tiden kanskje har gjort litt diffuse og uvirkelige i erindringen, trer plutselig klart frem igjen.

Det er Arne Borgir som skal lede seremonien og han trer nå frem foran varden.

Arne Borgir:

Jeg er gitt i oppdrag å si noen ord ved åpningen og innvielsen av dette minnesmerke.

Det er ingen organisert komité, det er ikke noe organisert arbeide som ligger bak dette her. Det er et initiativ som opprinnelig er sprunget ut fra Andreas som satte seg i forbindelse med Roy og brakte dette spørsmålet på bane. Det hadde jo da vært snakket om en stund, men det endte med at planene om dette her tok konkret form. Alt sammen er basert på frivillighet og sprunget ut fra et naturlig behov som har vært til stede.

Denne steinrøysa som noen kaller det, eller varde som kanskje er en riktigere betegnelse, er plukket frem av stein som er funnet rundt omkring på denne haugtoppen. Det som denne varden skal minne om, det er da de falne, våre falne brødre, kamerater.

Utførelsen er enkel, det er i stil med den enkelthet som preget de gravene de fikk der de falt. Det var enkle runer bygget opp av tre med hjelmen på. De får også her den samme enkeltheten, det er stein som i likhet med de runene som var snekret sammen av kamerater, er samlet sammen og lagt på plass av de samme kamerater.

Man kan spørre seg under de foreliggende forhold hva slags skjebne en sånn sak som denne her vil kunne få. Vi kjenner jo til at man i Danmark forsøkte å reise et minnesmerke, det ble ødelagt. Dette minnesmerke som er samlet sammen her, det kan selvsagt også ødelegges hvis noen skulle ønske det. Men jeg tror at med det behovet vi føler så skulle vi saktens greie å bevare dette minnesmerke her under enhver omstendighet med bakgrunn i den

vilje og den ånden som ligger i det som er reist her.

Som sagt er det Roys sje-nerøse imøtekommenhet som har gjort dette mulig, og jeg vil i den anledning be Roy å komme hit og si noen ord til forsamlingen.

Roys tale:

Ja jeg er rørt, overrasket, gledelig overrasket over at så mange har funnet tid til å komme hit å se på det minnesmerke som vi har svettet nokså mye over, mest i pent vær for øvrig, heldigvis har vi hatt solen med oss så å si hver gang vi har vært her. Når dette minnesmerke nå står her så er jo det som Arne nevnte, Andreas' fortjeneste. Han ringer meg en jul og ventilerer problemet og jeg mener at det der var virkelig godt, så meget mer som vi var enige om at vi skulle ta med hver især av våre falne hjem. Vi kunne jo ikke ta med vedkommende, men i vår erindring, i vårt minne så var de alltid hos oss. Og husk på det mine venner at så lenge vi arbeidet med dette så var hver især av de falne i Russland i våre tanker. De guttene jeg var sammen med i mitt kompani og de guttene som var i sammen med Olaf Wallmann for å nevne et eksempel, Ola Rishovd, de var med å bygde dette.

Så jeg ønsker dere hjertelig velkommen hit. Nå har dere sett dette og jeg håper dere ikke glemmer dette stedet og at dere kommer titt og ofte igjen. Og både min kone og jeg, hun er dessverre ikke helt frisk, ville glede oss over å se dere ved passende anledninger opp gjennom årene framover og at vi står last og brast ved minnesmerket vårt hva som enn måtte komme. Takk.

Karl Ford Nakkens tale:

Kammerater! Til alle tider har kulturfolkene minnet sine døde og minnet sine

falne. Rundt omkring i verden ser vi æreskirkegårder, i storbyene ser vi minnesmerker. Og vi vet at de ofte er brukt og kanskje misbrukt til nasjonale formål.

Først nå har vi fått vårt minnesmerke, vår varde, men våre kamerater, våre falne kamerater har vi båret med oss i minnene nå i 37 år. Vi vet alle at disse, mange bare 17'åringer, reiste ut fordi de ville at Norge igjen skulle bli fritt og selvstendig. Og de trodde ikke på at dette var noe vi kunne få som en gave. De mente at de her måtte gjøre en innsats og vise sin offervilje. Og de falt for folk og land. Og likevel, venner, så vet vi alle sammen at også disse våre falne, tusen falne kamerater, de var vel klar over at størsteparten av folket ikke forstod deres innsats og knapt forstod deres offervilje.

De falt for folk og land. Men, frontkjemperkamerater og venner, de falt også for oss. Ikke bare den gang ute i frontlinjen, men de har gjort en innsats som har gjort det mulig for mang en soldat å klare den kampen det har vært å tilpasse seg et fredssamfunn.

Det har til alle tider vært vanskelig for ungdommer som i sin unge vår så å si rykkes opp fra et fredssamfunn og ut i krig, å komme tilbake til dette ubønnhørlige klatresamfunn.

De falt for oss, ja så må vel det ha vært en tung bær å bære. Men det er jo denne bær som har gjort at vi har kunnet stå plantet med våre røtter i folkets jord. Vel vitende om at aldri har noen ungdom vist større vilje til innsats og offer enn det den ungdom gjorde den gang. Våre tusen kamerater er et vitnesbyrd om dette. Det er de som står som en pant for at vi allerede nå har fått en grad av anerkjennelse, at man har forstått at det her var noen som ville noe med sine unge liv.

Og nå Roy – og nå venner – nå har vi båret dem hit. **Nå har vi båret dem hjem.**

Minnesmerke...

Forts. fra side 12

ved Domkirkens østside, og vise vår respekt for dem som kjempet for en bedre tilværelse for sine etterkommere. For deg og meg.

VENNEGAVER

Denne gang kvitterer vi for 37 vennegaver som gir oss til sammen kr. 9.910,-.

Vi i "Folk og Land" takker for bidragene og nytter samtidig anledningen til å ønske våre lesere i bygd og by en god ferie full av sol, varme og hyggelige opplevelser.

Takk for følgende bidrag.

Initialer	Sted	Beløp	Initialer	Sted	Beløp
A.H.	Stanghelle	400,-	G.G.	Mjøndalen	200,-
B.Aa.	Sunde	100,-	K.R.	Gutvik	100,-
R.K.	Oslo	100,-	E.K.	Kirkenes	100,-
S.S.	Trondheim	300,-	R.M.	Oslo	200,-
S.T.	Bergen	300,-	Motstands-		
R.R.	Bergen	100,-	mann	Troms	1000,-
A.N.	Porsgrunn	800,-	I.K.	Sørreisa	340,-
K.B.	Ingeberg	100,-	M.EL.	Tomelilla	360,-
N.K.	Bergen	200,-	E.H.	Oslo	100,-
E.H.	Nesbru	200,-	P.K.	Argentina	630,-
A.H.T.	Drag	50,-	S.+H.R.	Hurdal	200,-
E.S.	Drammen	90,-	Anonym		200,-
D.L.	Bergen	200,-	Anonym		100,-
S.S.	Skårer	50,-	J.G.	Arendal	1000,-
S.K.	Gran	300,-	K.B.	Stavanger	200,-
O.Ø.	Oslo	100,-	P.W.	Oslo	500,-
E.A.	Sarpsborg	240,-	I.S.	Nore	300,-
K.Aa.	Vrådal	50,-	B.J.	Bodø	100,-
Anonym		500,-	O.Ø.	Oslo	100,-

Kjente du Frontsøster "Lullen"

Hun het egentlig Lill Margareth men ble alltid kaldt Lullen.

Hun kom fra en by i Østfold og døde for en tid siden. Hennes etternavn var Kristoffersen.

Hun jobbet som alle andre søstere på lasaretter hvor krigsskadede fra begge sider ble behandlet.

Hun havnet i den tyske østsonen ved krigsslutt, hvor vet vi ikke. Hun ble grovt misbrukt av Sovjetsoldater som titusener av andre kvinner. Hun klarte til slutt å komme seg over til vest og måtte ta seg hjem på beste måte. Hun var gravid og fødte en datter 16. mars 1946. For sin datter har hun hemmeligholdt sin fortid i alle år for å beskytte henne.

Datteren satt med blanke ark da moren var borte. I de etterlatte papirer fant datteren bl.a. vedstående bilde.

Selv om mange av oss kjente til Lullen og hennes skjebne har vi respektert hennes ønske om taushet om fortiden.

Som liten ble datteren aldri bedt i barneselskap til sine fettere og kusiner, hun ble regelrett frosset ut av Lullens familie. Nå først forstår jeg hvorfor, fortalte hun oss.

Datteren vil så gjerne vite mer om sin mor! Finnes det frontsøstere som kan hjelpe henne vil hun bli glad.

Folk og Lands redaksjon vil hjelpe deg å komme i kontakt med henne!

(Nektet tatt inn i "Stavanger Aftenblad")

Minnesmerke over falne Frontkjempere

Av Ståle S. Skjæveland

Vi ligger litt etter – her på berget. Finland har fått det. Ja, de fleste land som sendte ungdommer til Østfronten har fått minnesmerker over sine falne.

Stavanger har faktisk også hatt sitt. Men det "blåste ned" da freden brøt løs.

Det var et flott minnesmerke. Laget av samme mann som var ansvarlig for de fine figurene på domkirken. Minnesmerket stod noen meter nede på gresset ved kirkens vakre østside. Men... Frontkjemperne? Var det ikke de som kjempet med tyskerne da?

Jo, og med finner, polakker, dansker, svensker... for å nev-

ne noen. Listen er lang – og innbefatter til og med en god del sovjetiske overløpere. Våre Frontkjempere ble lovet Norske uniformer. Norsk ledelse og norske divisjoner. Men det skulle vise seg at de ble sørgelig skuffet. Der var ganske enkelt ikke nok norske uniformer å oppdrive. Det forsvarsfiendtlige arbeiderpartiet hadde sørget for det. Og da Norge kapitulerte 10. juni 1940 var landet jo heller ingen krigførende part og vi måtte gå inn som legionærer. Men man fikk da det rene norske flagget på armen og den Norske riksløven på kravespeilet. Så fikk det heller stå til at resten av utstyret var tysk. Målet var jo det samme; å knekke kommunismen en gang for alle. De stod for angrepet Stalin håpet aldri kom. Hans plan var å vente. Vente på at et krigsherjet og utarmet Europa kunne hærtas av den røde armè når man ikke hadde mer krefter og våpen igjen til å stå i mot.

Men takket være våre Frontkjempere ble aldri Norge og Europa innlemmet i Stalins planer om et kommunistisk verdensherredømme. De gjorde det for oss. Og kampene var hardere enn noen klarer å forestille seg. Bare de som kom tilbake, og som selv har følt det på kroppen, vet det. Mange av dem var med å gravlegge sine falne kammerater i sovjetisk jord. Og de har aldri glemt dem. De var mange – også fra Stavanger, som ble igjen på slagmarken. Og det er på høy tid at de som kom tilbake – og enda lever, kan få se at deres minne blir hedret. Vi skylder dem det!

Våre rømte myndigheter i 1940 hadde mistet det meste av kontakten med virkeligheten. Statsminister Nygaardsvold sa, et par år før flukten til England: "Jeg fastslår at Det Norske Arbeiderparti bygger på Karl Marx's geniale lære". (Kringkastningen 03.10.36).

Vel, det var ikke meningen å rippe opp i alt det der nå. Men der er et ordtak som sier: "Æres den som æres bør". Og etter alle mine begreper bør

Alders glede

Vi får inn mange anonyme innlegg.

Bl.a. dette, - hvor innholdet gjelder noen hver av oss:

Den kan synges på melodien til
Ruyard Kiplings dikt MANDALAY

Nå er årene blitt mange, men de tynger ikke stort.
Vi har fortsatt mange planer, og det meste blir vel gjort.
Om det knirker litt i knærne, og om formen er litt matt,
Denne dagen må vi hvile, men i morgen tar vi fatt.
Å, men tiden går så fort. Vi får altfor lite gjort,
Før vi rekker å få snudd oss, så er dagen svunnet bort.
Tok jeg pillene i sta'? Hvor er brillene blitt a'?'
Jeg må huske på å huske, men jeg husker ikke hva.

Det er deilig å bli gammel og ha tiden for seg selv.
Du kan gjøre hva du lyster ifra morgen og til kveld.
Skal vi gå en tur i skogen? Det er tørt og vakkert vær.
Nei, det er så my' å ordne så jeg må nok være her.
Gå i bank og til kontor, fyll ut skjema fra i fjor,
Ja, de daglige bestyr tar mer tid enn noen tror.
Tok jeg pillene i sta'? Hvor er brillene blitt a'?'
Jeg sku' ta med no' fra kjeller'n men jeg husker ikke hva!

Alle mynter er blitt like, ingen synåler har hull,
Og når menneskene snakker, har de munnen full av ull.
Men vi tar en tur på hytta eller Syden når vi vil.
Om vi kommer sent tilbake står det ingenting på spill.
Men har blomstene fått vann? Tenk om huset står i brann!
Nei, å være lenge borte, det går slettes ikke an.
Tok jeg pillene i sta'? Hvor er brillene blitt a'?'
Det var mer jeg skulle nevne, men jeg husker ikke hva!

Om vi sitter lunt om kvelden og lar minner gli forbi
Om den gang da vi var unge og – men tenk, så sovner vi.
Ja, vi møter små problemer når det går mot livets kveld,
Men våre liv har nok av gleder, det er skjønt allikevel.
Alle årene som gikk ga oss ro og overblikk,
Og vi teller gode minner fra det livet som vi fikk.
Tok jeg pillene i sta'? Hvor er brillene blitt a'?'
Kan du huske, kan du huske? Husk på alt som gjør deg gla'!

man nå være så voksne og Arne Næss her en dag. Han sa klarsynte at man innser at den blant annet at det er en stor kommunistiske fare var reel skam for Norge at våre front- nok – og at vi kan prise oss kjempere ble fengslet etter krieggen.

Tiden er inne til å gjøre vårt beste for å bøte på skadene. Tiden er inne til å gjenreise minnesmerket over våre falne Frontkjempere – på gresset

Jeg pratet litt med filosof

Forts. side 11 ➔

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO